

Soe kõva tark kivi

Teadus- ja haridusministriks saab julge ja sinisilmne imelaps Toivo Maimets, kes pole rahul, et eestlased oskavad ainult metsa saagida.

Juhani Püttsepp

juhani@ekspress.ee

Klaveri tagant nurgast kostis kahtlast jorinat: "Ärgake, hallid muistsed hääled! Sõudke salasõnumida, parema päevade pajatust."

Lasteaiakasvataja **Zinaida Öpik** hiilis lähemale. Muusikakummuti varjus, põrandal maas istus kolmeaastane **Toivo Maimets** ja luges näpuga järke vedades kõva häälega nagu noor muhameedlane koraani telliskivipaksust "Kalevipoega".

Oli küll eliidiinimeste lasteaed, Tartu 15., aga et kolmeaastane ja kohe "Kalevipoega", seda polnud enne nähtud. "Imelaps," kutsus Öpik teised lasteaiatöötajad vaatama. "Aga ega me ei osanud temaga midagi teha. Otsustasime, et las loeb edasi."

Ja kui siis kojumine oli – ikka otse läbi lompide, nii et vesi lendas üle pea. Vanem vend **Matti** (nüüd Tartu ülikooli nakushaiguste dotsent) ees ja Toivo järel.

Need kaks asja on Toivo Maimetsa (sündinud 29.12.1957) kogu aeg iseloomustanud – tarkus ja otsejoones, ilma liigsete kurvideta minek. Saates e-postiga Ekspressi karikatuuri eeskujuks oma foto, märkis ta kirja sisulahtrisse ainult tähe "p", oleks võinud ju kirjutada ka "pilt". Aja ning ressursside kokkuhoid!

Isa arst, ema arst, peaaegu oleks ka pojast, Tartu 5. keskkooli primusest Toivost saanud arstitudeng, aga ta ise kartis, et äkki ei jätku haigete vastu kaastunnet. Pealegi rääkis bioloogiaõpetaja **Kaupo Järviste** tunnis põnevalt, kuidas Moskvast raku organelle tsentrifuugitakse.

Pärast üht vabariiklikku keemiaolümpiaadi (teine koht Toivo Maimets) läksid osavõtjad ekskursioonile Tartu ülikooli keemiahoonesse. Ruum number 414, nurgas põletas piibus vängemagusat Vene tubakat Eesti molekulaarbioloogia ristiisa **Artur Lind**, katseklaase loksutasid **Mart Saarma** (praegune Helsingi ülikooli biotehnoloogia instituudi direktor) ja **Richard Villems** (Eesti Biokeskuse direktor).

Abiturient Maimets (sellisest julgusest ja otsekoheusest pole tal kunagi puudu tulnud) astus Saarma juurde ja küsis: "Mida peaks õppima, et siia tööle saada?"

"Ükskõik mida, ainult mitte kehakultuuri," vastas Saarma. Ta ise oli bioloogiat õppinud, nii valis ka Maimets selle. Aga veel enne sisseastumist sai ruumist 414 koolipoisile teine kodu. "See oli elustiil, religioon ja pulli sai hästi palju."

Toivo Maimets tsentrifuugis kohvi ja käis hiirte lahkamisest verise kitliga mööda keemiahoonet, et kõvem mees näida. Richard Villemsile jäi ta aga silma ettevõetud tööde erakordse organiseeritusega.

Kirjeldas kommunismi õppejõud **Feliks Kinkar Lenini**

seiklusi, lendas auditooriumist üliõpilase Maimetsa terav küsimus nagu **Fanny Kaplani** murgikuul. "Ta küsis loengutes hästi palju, aga mitte pahatahtlikult, lihtsalt noppis välja kõik loogikavead," kiidab sõakat kursusevenda põllumajandusülikooli teadur **Ülle Jaakma**.

Konflikte pole enesekindel Toivo Maimets kunagi kartnud. Ei siis, kui ta Tartu Ülikooli nõukogus teise kõva kivi, rektor **Jaak Aaviksooga** avalikus ja häälekas opositsioonis ega varem **Riho Illakut** haldusprorektori kohalt kangudes.

"Jänes istus raudteerööpa peal," oli Toivo Maimets kitarril põltninud ja ühislaulu vedanud bioloogiatudengite lõkketule ääres. Ei jäänud jänes laulus rongi alla ega ole ka musikaalsel ministrikandidaadil lahtiste kaartidega mängides kokkuvõttes kaotada tulnud, vaid võidetud ministrikoht.

Kandidaadikraadi kaitses Maimets Moskvast veduri- ja vabrikuvilede südantlõhestava ulgumise saatel (riigijuht **Tšernenko** matused) ja maandus seejärel neljaks aastaks Inglismaale, uurimisteenaks onkovaalk p53. Aga sealt

Toivo Maimetsa valitud lauseid

■ "Kui mina oleksin rektoradis, teeksin nagu Aaviksoo - toidaksin rahvusteadusi reaalteaduste arvelt. See on nagu perekond, et kui naine mehest vähem teenib, ega ta sellepärast nälga ei pea kannatama."

■ "Ministeeriumi Tartusse toomine polnud eriti mõistlik, aga kui ta kord siin on, ei hakka ma tema tagasivõtmisega esiotsta tegelema."

■ "Tallinna Ülikool on koalitsioonileppes sees. Aga ma ei tea veel, mis see on. Kui kolmest vallavaesest saab üks veel suurem vaene, on see halb. Kui see on õppekavade ühtlustamine - nagu väidab rektor Ando Keskküla -, on see hea."

ei läinud ta edasi mitte Ameerikasse, vaid naasis Eestisse.

Valgust p53 rääkimisel ei säästa Maimets värve. p53 on genoomi vahimees. Kui vahimees maha lüüakse, saab kuri võimust. Võib vähkkasvaja vohama hakata.

Inimkond vananeb, vähki tuleb üha rohkem juurde. p53 on Toivo Maimetsale ja tema juhitud Tartu Molekulaar- ja Rakubioloogia instituudile mitukümmend aastat tööd ja leiba andnud. Just seepärast, et teaduslikus uurimistöös näeb Maimets Eestile tulevikku, ütles ta jah **Ene Ergma** (pinginaabrid ülikooli nõukogust) kutsele asuda juhtima Res Publica hariduspoliitikat. "Ju on minus sinisilmsus alles. Muidu jääbki nii, et saame metsa, veame naftat ja paneme Ericssoni mobiiltelefone kokku. Ei tulegi seda teadmistepõhist ühiskonda."

Kui Res Publical oleks Maimetsa kohta toimik, võiks sealt välja lugeda: "Positiivne. Soe. Sportlase ja võitja hing. Oskab hoida oma inimesi. Tuleb toime tuhandete väliskülastajate ja kümnete komisjonidega. Ööpäevas on talle rohkem tunde antud kui teistele inimestele. Koduhoidev. Naiseaga nagu tuvipaar."

Toivo õhtused jalutuskäigud oma väärrika elupaiga naabruses, Ihaste metsas, Doncella Dominiare Kissmouthiga (Musisuuga) on Maimetsade aastakümneid kestnud perekonnaõnne (kaks poega ja tütar) ainult tugevdanud. Abikaasa **Siiri** jalutab kaunist nime kandva emase bokseriga hommikuti.